

'Er is een crisis van barmhartigheid'

Het is een uitdaging om als christenen relevant te zijn in een tijd dat kerken leeglopen en religie negatieve associaties oproept. Predikante Margarithe Veen zoekt de verbinding tussen de kerk en de maatschappelijke thema's en is daarbij kritisch op de huidige maatschappij. 'Hoe barmhartig zijn we eigenlijk?'

Ina Scholma-Huisman

Op een zonnige lentedag spreek ik haar in de oude tuin bij de pastorie, die samen met de kerk van Achlum-Hitzum en de begraafplaats op een terp ligt. Het schip van deze Gertrudiskerk dateert uit de 12e eeuw. In de toren hangen twee klokken. Margarithe: 'Hier luidt de klok nog altijd. De mensen zijn er aan gewend en aan gehecht om op de vaste tijden van acht, twaalf en zes uur de klok te horen.' Op zondag luidt de klok twee keer, een half uur en een kwartier voordat de dienst begint. Elektronisch geregeld, dat wel.

Oecumene

In gesprek blijkt al gauw dat de belangstelling en de inzet van Margarithe veel verder reiken dan alleen Achlum en Hitzum. Ze werd in 2003 lid van het moderamen van de Friese Raad van Kerken en is daar nu voorzitter van. Sinds 2006 zit ze in de Beraadgroep voor Geloof en Kerkelijke Gemeenschap van de Raad van Kerken en ze is lid van de Adviesgroep voor de Oecumene van de Protestantse Kerk sinds 2008. Het lidmaatschap van deze overlegorganen geeft haar de kans om bezig te zijn met onderwerpen die er volgens haar voor de kerk en voor gelovigen echt toe doen, niet alleen internationaal, maar ook nationaal en plaatselijk. Het gaat dan om grote begrippen als oecumene, vrede en gerechtigheid. Voor Margarithe zijn dat de wenkende perspectieven die

mede bepalen wat ze concreet zegt en doet. In de overlegorganen, maar ook in haar preken, in het pastoraat aan gemeenteleden en dorpsgenoten en in haar optrekken met jongeren.

Ouderen zeggen weleens tegen haar: 'De jongeren zien wij nooit in de kerk.' Waarop zij dan antwoordt: 'Ik zie ze op andere tijden en dat is ook kerk'. Als voorbeeld noemt ze een bezoek aan kamp Westerbork, waar ze op de dag na Hemelvaart met tieners naar toe was. Samen stonden ze stil bij het onrecht dat toen gebeurd is en realiseerden zich dat er nog steeds veel onrecht plaatsvindt. 'Na zo'n indrukwekkend verhaal kunnen we verder nadenken over de vraag hoe we ons daartoe verhouden'. Dat is precies wat Margarithe belangrijk vindt. 'Je kunt niet weggijken, je moet je ertoe verhouden, wat is jouw stem? Laat die horen, want je gaat wel ergens voor als kerk', zegt ze. Voor gelovigen

'Mensen zoeken zingeving en verdieping'

en voor de kerk is de inspiratiebron dichtbij: 'Lees de Bijbel en zie wat Jezus deed, voor de onderdrukten, de verschoptelingen en de armen. Luister naar wat Jezus zei in de Bergrede, over naakten, zieken en vreemdelingen: 'Wat je voor hen doet heb je voor Mij gedaan'.

Geneeskunde

Bij het maken van preken zoekt Margarithe altijd naar de verbinding van de Bijbelverhalen met het leven van vandaag. Zo preekt ze bijvoorbeeld over Mozes in het rieten mandje, die voor de dood weggehaald wordt uit het water van de Nijl: 'Een aansprekend verhaal in deze tijd, als je denkt aan vluchtelingen. In hun eigen land zijn ze hun leven niet zeker en hun

vlucht is vaak ook nog levensbedreigend.' Ze vindt dat christenen een verantwoordelijkheid hebben in de samenleving. Dat ze moeten kijken hoe ze werkelijk ernst kunt maken met de C, die christelijke organisaties in hun naam dragen. Margarithe: 'In het nieuws gaat het over de vluchtelingencrisis, maar ik vind dat we beter kunnen spreken over een crisis van barmhartigheid, want hoe barmhartig zijn we eigenlijk?' Margarithes vader was pastoraal

werker, studeerde verder en werd later dominee. In die zin komt ze niet uit een predikantsgezin, wel uit een gelovig gezin. Het geloof boeide haar, ze ging mee naar de kerk en zag door haar vaders werk hoe mensen bemoedigd raakten door het geloof. Zelf was ze niet van plan om dominee te worden en begon met een studie geneeskunde. Als arts ontmoet je ook mensen met hun ervaring van vreugde en verdriet en dat is wat Margarithe boeiend vindt: 'Maar een dokter heeft in dat proces toch een heel andere rol dan iemand die mensen pastoraal begeleidt. Die mag zien en meemaken hoe mensen leren omgaan met verdriet en gemis in hun leven en weer verder kunnen. Dat mysterie van het leven, daar woorden aan geven.

Margarithe Veen wil recht en vrede voor iedereen

Naast de ethiek was dat voor mij een tweede reden om alsnog theologie te studeren en predikant te worden.' Nog niet zo lang geleden was er in Franeker een door de burgerlijke gemeente georganiseerde middag over 'eenzaamheid'. Margarithe verbaasde zich erover dat de kennis van kerken dan zo weinig benut wordt. Terwijl de kerk een bijzondere gemeenschap is en bij uitstek de plaats is waar mensen naar elkaar omkijken, vreugde

en tranen met elkaar delen en samen een weg zoeken om verder te komen. Ze zegt: 'In ons dorp wordt iedereen bezocht, op verjaardagen of bij een ziekenhuisopname. Als pastor merk ik dat mensen op zoek zijn naar verdieping en naar zingeving, vooral als er iets bijzonders op hun pad komt.'

Dankzij de studie 'Peace, Trauma and Religion' die Margarithe volgt aan de VU in Amsterdam kan zij zich verder

verdiepen in de vraagstukken en thema's die zij belangrijk vindt voor de kerk. Zo is Zuid-Afrika uitgebreid aan de orde geweest. Hoe gaat het daar nu in het post-apartheidstijdperk? Hoe krijgen de trauma's en het koloniaal verleden een plek? Is het onrecht hersteld?

Ze is in Colombia geweest en kent verhalen van ouders die hun zoon missen en nog altijd niet weten waar hij is. Ze trok op met groepen vrouwen, leden van diverse kerken, die door het land trokken om met anderen de verhalen van verdriet te delen, maar om ook te zoeken naar hoop en naar wegen om verder te kunnen. Dat deden ze door te kijken naar de zegeningen die er zijn en te zoeken naar wegen om onrecht te transformeren in een weg van recht. Voor Colombia zijn de zegeningen de prachtige natuur en de lieve mensen. Daarnaast werden de wonden, de weerbarstigheid en het verdriet eerlijk onder ogen gezien, waarna de groep kan uitkomen bij het transformeren van ongerechtigheid naar een rechtvaardige vrede - zonder geweld. Margarithe: 'Dat zijn de drie via's: de zegeningen, de wonden en de transformatie, gebaseerd op de theologie van Dorothee Sölle. Deze pelgrimage van gerechtigheid en vrede geeft de vrouwen en ook mij weer hoop.' De Raad van Kerken in Friesland heeft de drie via's toegepast bij de Walk of Peace, die in september in Leeuwarden is gehouden door een wijk waarvan bekend is dat veel mensen in armoede leven. Margarithe: 'We hebben gekeken naar de zegeningen van deze wijk, maar ook naar de wonden en het gemis, om vervolgens op zoek te gaan naar verbinding en de mogelijkheid om wonden te helen'. In Achlum-Hitzum wordt elke eerste vrijdag van de maand gebeden om vrede en steken de deelnemers een kaarsje op. Margarithe: 'Zo laten we zien dat we opstaan voor vrede en verzoening. Want als we dat niet doen, wat voor kerk zijn we dan?' ●

